

Format de citation

Šustová, Magdaléna : recension de : Ernst H. Gombrich, Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře, Praha : Nakladatelství Triton, 2013, dans : Český časopis historický, 2015, 1, p. 219-220, DOI: 10.15463/rec.1189733375

český
časopis
historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ZPRÁVY O LITERATUŘE

Obecné

Ernst H. GOMBRICH

Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře

Praha, Nakladatelství Triton

a Argo 2013, 264 s.,

ISBN 978-80-257-0983-2 (Argo),

ISBN 978-80-7387-714-9 (Triton).

Ernst Gombrich vydal své *Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře* poprvé již roku 1936 a budme upřímní, na knize je datum narození dost znát, zejména na stylu, kterým je napsána. Dnes je běžné používat v knihách pro náctileté slang, hovorové obraty apod. Zjednodušený výklad světových dějin s odbočkami do každodenního života a kulturní historie je koncipován jako souvislé vyprávění doplněné velmi jednoduchými černobílými ilustracemi. Kniha má 253 stran textu, rozčleněného do 40 celků, jež jsou dále strukturovány do kratších kapitol, které včetně jednoduchých ilustrací mají v průměru šest až sedm stran souvislého textu. Pro použití ve výuce dějepisu na základní škole má pak kniha ještě jednu nevýhodu, a sice svou orientaci na světové dějiny, ve kterých se žáci mezi dvanáctým a patnáctým rokem ještě tolik neorientují. Zmínek o českých dějinách nalezneme pouze několik, a některá tvrzení jsou dost zavádějící – asi těžko obstojí tvrzení, že „od roku 1310 vládli Německu Lucemburkové jako králové a císaři z Prahy“ (s. 152), stejně jako mínění, že Husovi „početní stoupenci byli v krvavých, divokých válkách nakonec poraženi“ (s. 167).

Pro použití ve vyučovací hodině je kniha problematická: kapitoly jsou koncipované jako souvislý text, který není dále strukturován. Vyprávění navíc ve snaze upozornit na různé souvislosti někdy přeskakuje z jednoho problému na druhý. Například kapitola *Jak se žilo v říši a na jejích hranicích* (s. 93–99) líčí cestování po Římské říši (budování silnic, pošty), krátce popisuje bydlení v klasické římské vile, Koloseum a gladiátorské zápasy, najednou se však vynoří zmínka o Neronovi a také Caesarovi (ten se naštěstí objevil již v předcházející kapitole), vzápětí se přidává Germán Arminius, Traján, Marcus Aurelius a Dioklecian, který pronásleduje křesťany. Končíme Konstantinem, kterého ohrožují Peršané, a tak se stěhuje do Konstantinopole. Pokud s touto kapitolou konfrontujeme žáka šesté třídy základní školy, který právě probírá dějiny antického Říma, bude totálně zmaten.

Právě koncepce textu jako jednoho dlouhého vyprávění ztěžuje zapojení knihy do hodiny dějepisu. V současné době je kladen důraz zejména na vizuální a audiovizuální pomůcky, takže sotva můžeme předpokládat, že by učitel děti zaujal pouhým předčítáním vybrané kapitoly. Upřímně si přiznejme – předčítali byste dětem popis římské vily, když máte k dispozici fotografie vykopávek z Pompejí nebo dokonce celý hraný dokument BBC? Proč předčítat o tažení Alexandra Velikého, když máte k dispozici interaktivní tabuli, na které si děti mohou samy „projít“ celé tažení? Pokud budeme zapojovat do výuky dějepisu na základní škole knihu o historii, je lepší zvolit komiks, který je žákům základní školy

mnohem bližší; pro starší žáky pak různé popularizační knihy nebo dětské encyklopedie. Při použití izolované kapitoly navíc kniha ztrácí svou přitažlivost – čtenář přichází o velkorysý náčrt světového dění od doby kamenné do 20. století a o řadu souvislostí, které pozná právě při četbě celé knihy. Tento náčrt je přínosný až pro středoškolské studenty, kteří již mají znalostní základ a při četbě jej mohou využít. V hodinách dějepisu na střední škole (resp. na gymnáziu, kde vyučující není tlačen malou hodinovou dotací jako na odborných středních školách) je pro studenty mnohem přínosnější práce s memoáry, očitými svědectvími a historickou publicistikou, protože se naučí ověřovat si z více zdrojů předkládaná tvrzení pamětníků a hypotézy novinářů. Proto nám pro využití Gombrichovy knihy zůstává seminář pro zájemce o historii či maturanty.

Pokud bychom měli odpovědět na otázku, zda je možné atraktivně zapojit Gombrichovy „Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře“ do výuky dějepisu dnes, pak se domnívám, že je to možné velmi problematičtě. A tak mi nezbývá než uzavřít úvahu konstatováním, že Gombrichovy dějiny pro mladé čtenáře ocení spíš dospělý.

Magdaléna Šustová

Středověk

Michael BORGOLTE (Hrsg.)
– Joseph LEMBERG (red.)
Migrationen im Mittelalter.
Ein Handbuch (= De Gruyter Reference)
Berlin, De Gruyter 2014, 353 s.,
ISBN 978-3-05-006474-1.

Pokud není čtenář informován, bude překvapen, vydává-li se v Německu „Hand-

buch“ o pouhých 350 stránkách. Ale věc se vysvětlí snadno, neboť jde o texty, které byly publikovány v rámci americké *The Encyclopedia of Global Human Migration*. Ta vyšla o rok dříve a čítá v pěti svazcích přesně 3274 stran! Michael Borgolte, který byl v americkém velkopodniku (účastnilo se více než 500 autorů!) zodpovědný za středověkou problematiku, návazně promptně zorganizoval vydání překladu medievistických rozprav či spíše slovníkových hesel, místy drobně upravených, v jejich původní německé verzi, nebo do němčiny přeložených. Každé heslo je na závěr opatřeno na německé poměry až příliš stručnou bibliografií.

Na práci se podílelo celkem dvacet pět vesměs s jazykově německým prostředím spojených badatelů, kteří sledovali tematiku v globálním rámci. Tedy od Japonska přes Čínu, Indii, stepní „národy“, Afriku až k Byzanci a mediteránní oblasti, resp. k muslimskému světu a západním výbojům Turků. Na těchto devět, s přehledem z Borgolteho pera deset spíše rámcových statí navazuje patnáct příspěvků, které sledují evropské poměry v různých regionech a chronologických vrstvách. Tento obecný rámec tak přináší v podstatě dva způsoby prezentací: Mimoevropské procesy jsou nutně zachyceny v globálním nadhledu, zatím co ty evropské, či s Evropou nějakým způsobem souznející, nejsou sice rozsáhlejší (délka příspěvku vesměs kolísá mezi 10–15 stránkami), ale zabývají se omezenějšími tématy. Takže: čím jsou jednotlivá hesla bližší Evropě, či pojednávají o ní přímo, tím sledují menší regiony a nezřídka i časově kratší procesy. Příslušná tematika je v důsledku podána nutně poněkud zevrubněji, i když ani tak nepřerůstá do analytické formy.